

KUUSANKOSKEN
LUKIO

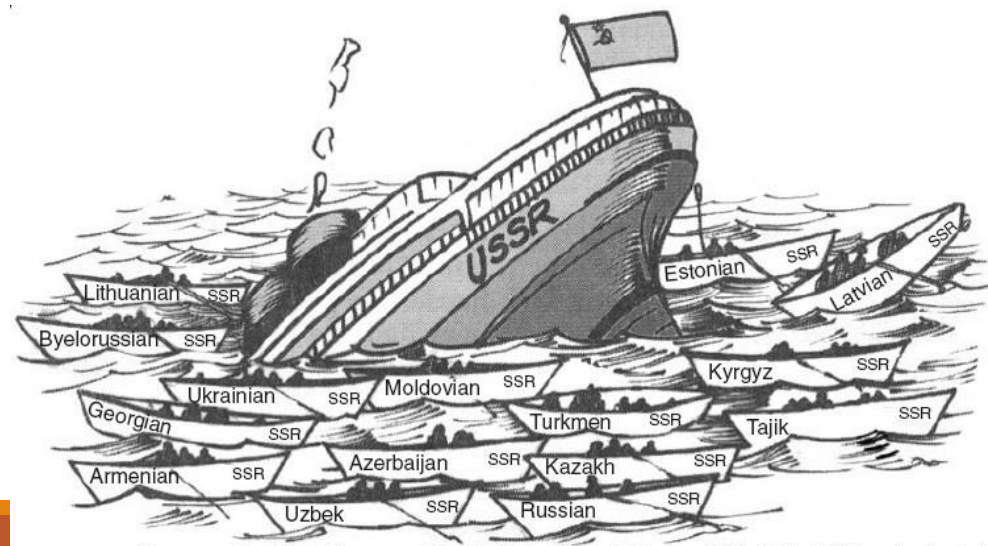
PÄIVI
PARKKONEN

Kommunismien romahdus

NL ja itä-Eurooppa

Lupaus proletariaatin ihannevaltiosta!

Neuvostoliiton piti toteuttaa työväestön ihannevaltio.

Source: Sue Ann Kime and Paul Stich, *Global History*, N & N Publishing (adapted)

Neuvostoliiton hajoamisprosessi

Neuvostoliiton talousvaikeudet, yhteiskunnalliset vaikeudet ja kommunistisen järjestelmän ongelmat, johtivat hajoamisprosessiin 1980-luvulla

Mihail Gorbatsov yritti uudistaa Neuvostoliittoa: Glasnost, Perestroika.

Neuvostoliitto koostui neuvostotasavalloista.

- Baltian maat itsenäistyivät elokuussa 1991
- loput 12 neuvostotasavaltaa sopivat Neuvostoliiton lakkauttamisesta 8. joulukuuta 1991.
- Presidentti [Mihail Gorbatsšov erosi 25. joulukuuta 1991](#). -> Venäjä, IVY-maat

Talousongelmat:

SUUNNITELMATALOUS = tuotantoa, kulutusta ja investointeja ohjataan keskitetysti johdetun suunnitelman mukaan

Neuvostoliitossa käyttöön 1928

- 5v. suunnitelma. Kulutusta pyrittiin leikkaamaan resurssien siirtämiseksi talouskasvuun ja teollistumiseen. -> 90% työvoimasta valtion palveluksessa

Stalinistista teollistamispolitiikkaa harjoitettiin Neuvostoliitossa 1929–1953, Albaniassa 1945–1990 ja Itä-Euroopassa 1948–1953, Kuubassa ja Pohjois-Koreassa. Kiinassa oli "Suuri Harppaus" 1958-1960.

- Stalinismi = henkilöpalvonta, terrori, vallan keskittyminen, Neuvostoliiton ylivalta, proletariaatin diktatuuri.

Suunnitelmatalouden ongelmat:

- 1. tuotteiden laatu,
- 2. resurssien (= raaka-aineiden, työvoiman ja ympäristön) tuhlaileva käyttö;
- 3. Saatavuus (erityisesti kulutustavaroiden osalta),
- 4. Tuotannon mittarit,
- 5. Tuotantoprosessin hallinta ja painopisteet (armeija, raskas teollisuus)

Gorbatsovin uudistukset:

”perestroika” (uudelleenrakennus), **”glasnost”** (avoimuus)

Sensuurin löytyessä media kaivoi nopeasti esiin kansalliset ja taloudelliset ongelmat, joita oli peitelty pitkään:

- ***”huonot asuinolosuhteet, ruokapula, alkoholismi, laajalle levinneet saasteet ja jatkuvasti nouseva kuolleisuusaste, Stalinin hallinnon aikaiset hirmuteot tulivat julkisiksi”.***

Vanhoilliset ja uudistusmieliset piirit ottivat rajusti yhteen.

Gorbatšov joutui vaikeuksiin yrittäessään hallita itse käynnistämäänsä prosessia.

Vanhoillisten vallankaappausyritys elokuu 1991 NL -> NL hajosi joulukuu 1991

Gennadi Janajev + vanhoilliset eivät hyväksyneet Gorbatschovin tukea Itä-Euroopan uudistuksille ja Saksan yhdistymiselle.

Jeltsin vastusti vallankaappausta.

1989

■ Neuvostoliitto ja
Varsovan liitto

■ NATO

Nykyään

■ Venäjä

■ NATO

Itä-Euroopan vapautuminen

JOHANNES
PAAVALI II
1978

NL/GORBATSOV IRTAUTUI BREZNEVIN OPISTA 1988-89,
Varsovan liitto hajosi helmikuussa 1991

<p>Puola 1980-l SOLIDAARISUUS -PAAVI -lakkoliike - VAALIT KOMMUNISTI-VALTA PÄÄTTYI kesällä/1988</p>	<p>Viro 1988 Mielenosoituksia LAULAVA VALLANKUMOUS</p> <p>- Irti NL elokuussa 1991 - + Latvia, Liettua</p>	<p>Unkari 1988 Uudistukset -> yrittäjäyys, monipuoluejärj. 10/1989 demokratiaksi - Avasi rajansa Itävallan kautta itä- saksalaisille.</p>	<p>DDR -joukkopako, mielenosoitukset. -> rajojen avaus, muuri murtui 11/1989.</p> <p>Saksojen yhdistymisvaade. 10/1990 Saksat yhdistyivät.</p>
<p>Tsekkoslovakia 1989</p>	<p>Bulgaria 1989</p>	<p>Romania Nikolae Ceausescu syrjäytettiin väkivalloin</p>	<p>SAMETTIVAL- LANKUMOUK-SET 1988-1990</p>

MIKSI KOMMUNISMI ROMAHTI?

1. GORBATSHOVIN UUDISTUKSET
2. TALOUSONGELMAT
3. IDEOLOGINEN KRIISI
4. KANSAN VAPAUSPYRKIMYKSET, DEMOKRATIAN PUUTE JA HEIKKO ELINTASO.
5. TYYTYMÄTTÖMYYS järjestelmään
6. NATIONALISMI, kansojen ITSENÄISTYMISSVAATIMUKSET

SEURAUKSIA:

Varsovan liitto hajosi

15 valtiota, IVY ei toiminut

Itä-Eurooppaan ja Venäjälle monipuoluejärjestelmä ja markkinatalous.

Talous- ja ympäristöongelmia.

Venäjän kansainvälinen asema romahti verrattuna NL

Levottomuuksia entisissä neuvostotasavalloissa

- Kaukaasia

Former Soviet Republics

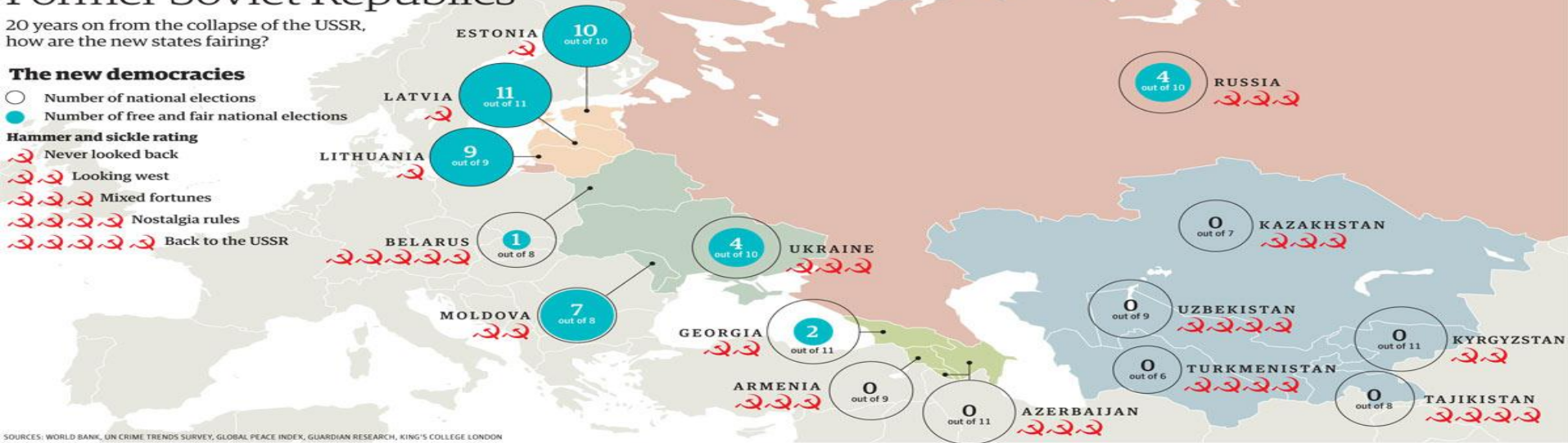
20 years on from the collapse of the USSR, how are the new states fairing?

The new democracies

- Number of national elections
- Number of free and fair national elections

Hammer and sickle rating

- 🚩 Never looked back
- 🚩🚩 Looking west
- 🚩🚩🚩 Mixed fortunes
- 🚩🚩🚩🚩 Nostalgia rules
- 🚩🚩🚩🚩🚩 Back to the USSR

SOURCES: WORLD BANK, UN CRIME TRENDS SURVEY, GLOBAL PEACE INDEX, GUARDIAN RESEARCH, KING'S COLLEGE LONDON

The Baltic republics

Independent from 1920-1940, Latvia, Lithuania and Estonia were the most eager to leave the USSR. Their western-oriented policies smoothed the way to join Nato and the EU in 2004. Since 1990, their economies have grown fourfold. Population levels tell a different story: all three states have lost 10% of their populations, only Estonia records a sharp rise in life expectancy. Democratic records are exemplary, but measures for wellbeing and happiness are low

The EU borderlands

Ukraine, Belarus and Moldova have endured independence. GDP halved in Ukraine and Moldova through the 90s. Together, the troika has the weakest economic figures of all post-Soviet regions, with populations falling more than 10% and life expectancy dwindling. Moldova has the best record of free and fair elections, although it has returned a communist to power. Elections in 2009 sparked civil unrest. Ukraine's orange revolution of 2004 gave way to paralysis and stalemate. In Belarus, Lukashenko has faced international isolation for crushing dissent and rigging his own re-election

The Caucasus

Azerbaijan's oil dividend makes it one of the strongest economies, one of the few with a growing population. Armenia and Georgia have both seen incipient growth interrupted by global recession. The frozen conflicts of Nagorno-Karabakh (Azerbaijan and Armenia) and Abkhazia (Georgia) have exacted a price - in Georgia's case a fractured relationship, and a war, with Russia. Armenia suffers the worst unemployment of all republics, and democratic breakthroughs have been few - only Georgia has held free and fair elections. Life expectancy has risen sharply, and infant mortality rates improved

Russia

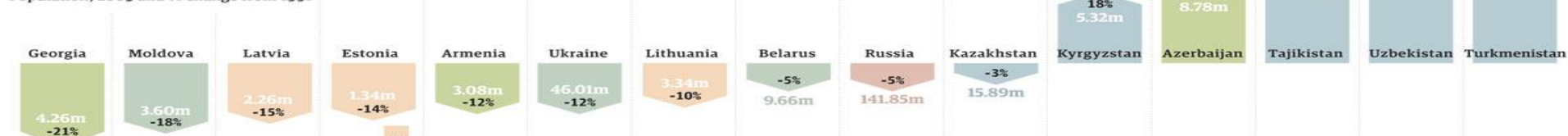
Russia has reversed its economic decline, its economy now twice as big as 1990 - a rare positive indicator in a country that has lost 7m people since 1990, its life expectancy below 70 due to chronic problems such as drug and alcohol abuse. Russia has the highest HIV rate (along with Ukraine), the highest homicide rate and the highest prison population. It sits near the bottom of the Global Peace Index. Elections are once again foregone conclusions: governors are now appointed. The 'vertical' power centred on the Kremlin remains

Central Asia

A mixed story: Kazakhstan and Turkmenistan, with their enormous energy reserves, have grown fivefold but growth in the other three republics is more modest. Populations have grown, bar Kazakhstan, but life expectancy is static - central Asians can still expect to die in their 60s. No state has held a genuinely free or fair election. Kazakhstan and Uzbekistan stuck with the same strongmen. Only in Kyrgyzstan has the popular will bucked the trend: with Askar Akayev and successor Kurmanbek Bakiyev later ousted

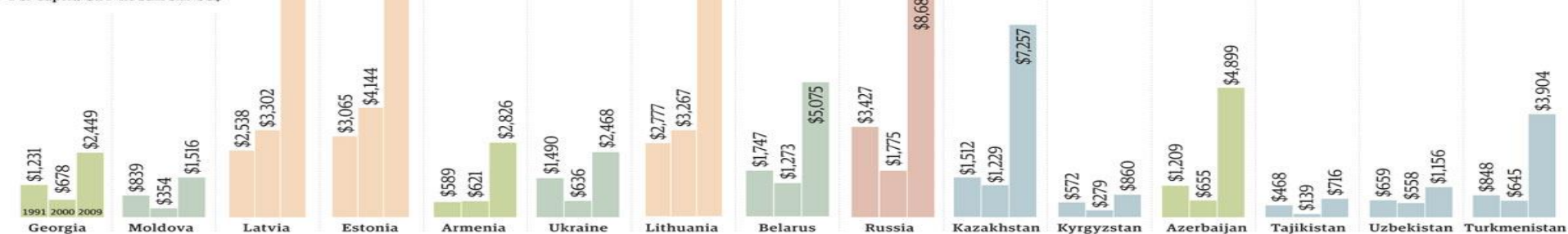
Total population

Population, 2009 and % change from 1991

The wealth of nations

Per capita GDP in current US\$

Venäjä

Raaka-aineet

- Euroopan energiariippuvaisuus
- Venäjä katkaissut toimituksia mm. Ukraina

Nationalismi (venäläisten ”suojelu”)

- Esim. Kaukasus itsenäistymispyrkimykset tiukka linja

Armeija, sotilasmenot

Voimapolitiikka & voimakas kritiikki

- Georgian konflikti (2008)
- Nato:n laajeneminen
- USA:n ohjuskielto

Miksi Yhdysvallat suurvalta, miten näkyy politiikassa?

NL hajosi -> Usa ei kilpailijaa

Suuret sotilasmenot, sotilasteknologia

- Esim. ohjuspuolustusjärjestelmä liittolaismaissa

Maailman suurin kansantalous (tutkimustyö)

Unilateralismi, maailmanpoliisi

Ei ole sitoutunut itselleen epäedullisiin kansainvälisiin sopimuksiin.

Haasteita:

- Talouskriisi
- Voimapolitiikan kv. Kriitikki
- Poliitiikan presidenttikeskeisyys

Kiina

- Väestö (1,4mrd)
- Talouskasvu
 - Kiina-ilmiö vaurastuttanut, maailman nopein BKT:n kasvu
 - Sotilasmenojen kasvu
 - Avaruusteknologia
 - Tiede&teknologia
- Nationalismi
- Taiwan
- Afrikka-politiikka -> kansainvälinen poliittinen vaikutusvalta kehitysmaissa
- Vyö ja tie -hanke
- Ihmisoikeudet, ympäristö
- Yhteistyö Venäjän kanssa, autoritaarinen järjestelmä, tiukka kansan ja median kontrolli, valtiojohtoinen propaganda.

Miten kylmä sota vaikutti YK:n toimintaan?

Tavoitteena järjestö, joka olisi jäsenvaltioiden ristiriitojen yläpuolella.
-> ei toteutunut KS aikana (sosialistisia valtioita ei juuri mukana)

YK oli Yhdysvaltojen politiikan väline, koska sai helposti tuekseen yleiskokouksen enemmistön. (esim. Korea)

NL käytti veto-oikeutta aktiivisesti

Stalinin kuoleman jälkeinen suojasää

- 1955 16 uutta jäsentä

1960-luvulla kaksinapaisuudesta moninapaisuuteen. -> kolmannen maailman rooli

Rauhanturvaoperaatiot merkittävä toiminnan muoto.

YK kylmän sodan jälkeen?

193 jäsentä = kansainvälinen arvovalta

Alueelliset konfliktit lisääntyneet -> rauhanturvaoperaatioita -> kallista = YK:n talous tiukoilla.

Turvallisuusneuvostossa yhteistyö lisääntynyt

Jäsenmaksut talouden perusta

- Usa suurin maksaja -> protesti maksurästit
- Persianlahden sota (Irak-Kuwait) 1991 YK:n mandaatti (kiistelty)
- Bosnian sota (1993-95) YK+Nato -> rauhaan pakottaminen
- Kosovon sota (1999) Nato pommitukset ilman YK:n mandaattia (tavoitteena painostaa Jugoslavia rauhaan)

Bush/Yhdysvallat -> Pahan akseli (P-Korea, Irak, Afganistan)

- Usa hyökkäsi Irak (2003) ilman YK mandaattia